

<p>بہر جان و دل آن دو چندان خطا تو گفتم اندیشک خطاست منج تا کے دنناشترای قریب ہر فغای تو بہت چون لہضم سے بری نام نیم خط فراق</p>	<p>گوئی کہ نزدیک است جسے گویم ابن حکایت خطاست ہی گویم ہر چہ اورا منراست ہی گویم بوفایت کہ بہت سے گویم خطاقت آن کہ است ہی گویم</p>
<p>باعدیت لب تو جامے را منج شیرین فواست سے گویم</p>	
<p>کنا شیون آنک فی وعدۃ البیون یک جلوہ کرد حسن تو بیرون نگندس مارا زذات و فعل و صفت بیچ بہرہ نیست ساقی پیاد باد صپے چند و چون بیہ بازم بہان ز خویش کہ در کار گاہ عشق مطرب بساز و پرہ کہ عشق آفکار کرد</p>	<p>حرفا سواک جیت قلبی ہے اشیون ہر نفس دلکش کہ ہمان بود درون جز آنکہ تو بصورت ما آمد سے بردن در بزم گاہ عشق بہرا چند و چون برو کاو سے نکیر و مصلحت عقل فر و قنون راز سے کہ زیر پرہ ہمان بود ما کنون</p>
<p>جامی نشان ز منزل مقصود سے ۶۶ اسے سالکان راہ طلب این تہیوں</p>	
<p>ای برخت ہنوس ہر دل بازون ابروہ قدر خوشبت صورت نون و قلم</p>	<p>ہو جاک شمس لہضی اسمن لہ عابدون نقش خط دلکشبت معنی مایطرون</p>

<p>ماندہ کیخوش خوش بروق کاف و نون باحرکات خوشتفت زجاہم سکون من شہم ای سنگدل کوہ بلار استون جانی و صد گونہ در ز چشمی و عہد روزن</p>	<p>خانہ ابداع را چون الف قامتت کس حرکت با سکون جمع ندیدست کو بکس از بے سکون ساخت بصنعت حاصل ہی حاصلان چیست جدا از دست</p>
<p>در ز صدف دور ماند شد گہرا ز کان جدا حسرت لغت نرفت از دل جا بیرون</p>	
<p>کمان ابروانت قلاب قوسین نے بیذخرو بیکوسے ماہین دہاست گفت پہنان جیشہ مرا بادا اگر دن دایم این زمین</p>	<p>بیای ایل دل اقرۃ لعین میان موی ناموی نہشتا لبست را گفتم ایجان این قلبے بوام از میگردہ بردم سبوی</p>
<p>ز جا سے گر تو سر خوا ہے دریدہ بردن سرمان تو بالراس و لعین</p>	
<p>گر نہ از تاک نشان بودہ نہ از تاک نشان در نشان ناشدہ ز ایشان نہ تو ان نشان شان آن شاہد جان جلوہ گر مگر ہمہ شان میرود کو سے بکوہ من اجدال کشان شاید آن مست بدمنو گذرد جرفشان</p>	<p>بودم آنروز درین میگدہ از درد کشان از خرابات نشینان نشان سے طلبی ہر یکے ماہ و شان منظر شان و گر اند جان فدائیش کہ بد بچونی آن گم شدگان درہ میگدہ آن بہ کہ شویم ایدل خاک</p>

نگش عشق بتقلید گو اسے واعظ	پیش ازین وعده بخش چا پستان
جامی این خرقة تزویر بیند از که یا سهم بی سرو پایان شود ورنه در شان	
<p>هر کسکه بیند آن لعل خندان با سرو قدرت لاف بلند سے راه عنایت را با آن در آن سے بعد تپش در باغ بی تو هرگز نباشد مہ نیست تو در دل من دانی ویس کن</p>	<p>انگشت حیرت گیر و بدندان از سر نهادند بالا بلند ان بنموده صده مشکین کند ان صاحب دانا از این دست ندان گر خود بخوبی گردد و چندان رسمی نداری پرورد مندان</p>
<p>جای سے پسند و صد رنج بر خود بستر رنج صحبت با خود پسندان</p>	
<p>آن کان حسن بود و نبود از جهان نشان اعداد کون و کثرت صورت نشان نوریت محض کرده با و صفا خود ظهور هر چند در نهان و عیان نیست غیر او فایز بود وجود بر اعیان انس و جن دانا بر عیلم و بینت ابر بصیر</p>	<p>والان ما عرفت علی ما علیہ کان فان کل واحد یجب بکل شان نام توغات ظهورش بود جهان فی حد ذاته نہ نہانت و نے عیان سارے بود لطف در اطوار جسم جان گویا بر زبان و توانا بر توان</p>

	<p>جامی کشیده وار زبان را که سیر عشق رمزیت کس مگوئی حدیثی ست کس این</p>	
<p>غم خود دور میدارم ز بزم شاد می ایشان که راه قرب باید دلگردد آلود در ایشان که نبود شیوه آزار در دین وفا کیشان مباد و هیچکس آسب از کید بداند ایشان دلم نا آشناست عشق شد گسسته از جوان بله این خانه را می آید آب تیز از ایشان</p>		<p>نه ز بهر آید مرا مانع ز بزم عشرت اندیشان به جامی کا مجلس شایان نشاید فرسواشان بهاش آشوب کوشنده ز این جفا کوشی نیندیشم دعای خیر ازین کاشاکه خوبان مرا پیوند خویشی بود با صبر و خرد نیکن ز راه دل سداشاک جگرگون پذیرا</p>
	<p>چو آید دور جامی جام گلگون دیگران او بود خونابه دل بس می لعل جگر ایشان</p>	
<p>سایه ابرو کنار سبزه و آب روان ساتی گلچهره را بکف شراب از جوان در چنین سینه چنانچه پر پیز کردن چون قصه جم تاجیکه و احسانه نوشی روان چند حرفی در بیان عشق و اورا شنود دیگران شخ از زبان بنیند و من از نیکو میرسد نقل معانی کاروان در کاروان</p>		<p>موسم عید و بهار است و شاد و نوجوان سطر به خوش لهر برابر لب نامی از عنون ای که می لانی ز لطف طبع خود انصاف با ده نوشین رخ آن در جام زریزایه ندم سطر بار بخت گوش آن مست است بشنود شد خراب از نیکو آن هم دین هم دینی مرا بهر بزم شاه جامی راز شهرستان</p>

<p>فرایید ز خط حسن نازک عذاران شود تازه از خط بهار ز کوی شد از تیغ مهرت دلم پاره پاره میا خون نشان همچو کمان از رخ لب</p>	<p>علیکم بحسن الخط ای دوستداران بدان گونه که سبزه عهد بهاران چو ابرو از او هر قره اشکباران بهم بر بزمی وقت پرینگاران</p>
<p>قدح گیر جامی که برے نہ بچشد فراغت ز در و سر بهوشیاران</p>	
<p>یافتن پیش تو را ہی نتوان آہ کز آتش تو سوخت دلم غم دل را مکن از چہرہ قیاس با تو از سر و چین چون گویم دیدن کرد تو کہ گر چه خوش است نالہ ام خربسہ کوے تو نیست</p>	<p>سویت از دور نگاہے نتوان وز دل سوخته آہے نتوان کوہ را وزن بگاہے نتوان نسبت گل بگیارہی نتوان ما خوش آنست کہ گاہی نتوان داد جز در شاہی نتوان</p>
<p>دوش جامے بنیال رخ تو گفت شعرے کہ ہا ہے نتوان</p>	
<p>بیاد لب لعل جام گردان کیوی خودم خوان در و ارادت سگم نام کر وے درم فخر نبوی</p>	<p>دل ز نابودہ لعل جام گردان ز احرام بیت احرام گردان بدین نام فرخندہ نام گردان</p>

<p>زبان در جواب سلام بگردان درون از طمعها خاتم بگردان خروشان کزین ز نامم بگردان</p>	<p>علیک ارگونی بدشتاے آخر نهان ساز در آستین سیم ساه کشد محلم بخت از ان کوی می جاغم</p>
<p>چو بالطف عام خودم خاص کرده چو جاسمے رخ از خاصم عامم بگردان</p>	
<p>کردی عنان ز نیجه سیمین بران برود بر ما کن عبور قفا فحل کنان کنون جز گوهر نهار نیابے دران درون بر رویم از دو دیدہ پر خونین عیان زان موطب طباب زان قلعستان سون بیکان منوہ میل سجا بدان بدون</p>	<p>ای بالبقی طوطی شیرین زبان بون با حسن التفات تو ممتا و گشته ایم گر بشکنے بنگ ستم حقه و دم لب تشنه میروم ز غمت گر چه میرو خوابے و لاپاے کنے خیمہ مراد در ملک عشق منصب عا و دون بسیت</p>
<p>جاسم علم بعالم دیوانے فراخت چون ساخت رایست فرزا نگان نگون</p>	
<p>از کف برویج عنان سپند بار ایشین بتان کہ نبود دسترس شسته گدار ایشین جاناگرہ محکم فزن زلفت دمار ایشین با سر و ہم بالا کن شاخ گیا رایشین</p>	<p>هر سو در جولان کنان چاک ایشین بہر شہادت ہر نفس سجا بست آرم بس خون دل صد دردوزن کی ہا ہا ایشین بر طرف بتان جا کن در پا گل بار کن</p>

<p>خصت مدد پیرتنت باد بسیار بیش از هر چند میدانی بها آن تو تیارا بیش ازین</p>	<p>از جنبش پیرتنت آرزو میگردد جان میدهم بهر خدا گردی ده از دست</p>
<p>جامی بهر سیمین بری بانگ تو دارد سر ضایع مکن بادیرگے سنگ غار بیش ازین</p>	<p>جلوه آن شوخ و جولان سمند او بین فته را خواهی پی تاریخ عقل و دین سوا بسکه خون گریم برایش خون نودر شفق لب می تر کرده طاووسان باغ سدا فی که گوئی گریخ تو چندین بهر پست چشم بد را حالش افشاندست بر آتش سپین</p>
<p>هر طرف آزاده سر در کند او بین کرده جابر پشت زین سر و بلند او بین غرقه در خون دلم نعل سمند او بین چون گس پیرا من جلاب قند او بین خنده شیرین نعل نوش خدا او بین خط مشکین گرد رخ زود سپند او بین</p>	<p>گفته جامی سبکی است در جانش در کوه محنت بر دل اندوه مست او بین</p>
<p>شدم رسوا منه دیگر فرما نم قدم سرو که ماند شادی عشرت و آن ده و غم سرو ز خاک داغداران ز وقت علم بیرون نیاید خوشنویس از جبین ز قلم بیرون بله ندیدم در د خورده را بادیدم بیرون</p>	<p>مرد زین چشم ترا می شک خونین و مبدوم بر دوز و صل خواهم چاک دل و زم ز پیکان بصحر وقت گل در باغ لاله بین چون سبها زدی بر اوج سیم از مشک حرفی رقم یعنی نگویم را ز آن لب گرچه خوردم ز غم از سکه</p>

نمست از دل رفت وقت جان از تن بوی آید
که میگفته نمست آید ز دل جان بهم برون

گرفت از تنگناے شهرستی خاطر جا
چه بودے گر قدم نهادی از ملک م برون

این نکته عیانست من العلم الی لعین
چون حضرت بجو این گهر از مجمع بحرین
کو جذب فتائی که بود سودا این دین
در نه سبب تقلید بود نقل و وی شین
که رابعه و گاه ثلاثه است و گاه شین
افزود بر و نقطه پدید آمد از وین

صوفی چه تعانست که من این الایین
ما احوصل فی البحر چگونگی سفری کن
در دست ما دین بود پر تو هستی
در شرب توحید بود و هم دوی کفر
این حدت محض است که از کثرت تکرار
عین است یگانہ که چو از قیب تعین

جامی مکن اندیشه ز تزدکی و دوری
لا قرب ولا بعد ولا وصل ولا بین

کرده با خونین دلان بسته آغاز این چنین
گر رسد باره در گریست سر انداز این چنین
منع جانرا که بود سو تو پرواز این چنین
ده چه بود که گریه کرد غماز این چنین
از چه شد نامهربان آن زینان چنین
عشق بر خور و یا ظل المریخ بپا ز این چنین

انگه که نیست با ده ناز این چنین
چند باره کثرت خواهم فغاندن در شرب
قالب فرسوده را خواهم کستن در شرب
راز عشقت چه جان من خواهم دام نهادن
زاری بیز مراد آنکه تقاضا می کند
من این از چشم بود از کجا دارم که نیست

	گر سر جامی نکشتی پست زیر پاسے او کے میان عاشقان بودی سرفرازین چنین	
تلخ کام از لب میگون تو شیرین آن چرا جامہ دران آمد و این لغزہ زمان جلوہ تنگ قبا یان و تنگ پیر یک نیم بکت از غیب سیمین قتان ہست محروس سنگ ستم خم شکنان کاسے ترا خاتم دولت کردا ہر منان کنج میخانہ ما جز وطن بے وطنان زیر این بار گران پشت ہمہ پلستان		ای ہمہ سیمبران سنگ بر سینہ زمان با گل و بلبل اگر باد نہ بوسے تو رساند دلن سالوس مرادہ ناموس درید چون نر نیم کہ درین بزم طرب پسندید پس پیر خرابات کہ سے خانہ ام میزوم خلقہ برآمد ز درون آوار سے ساکن رسد و خانقہ میباش کہ نیست لاوت قوت زن امی شہ عاجز کہ شکست
	جامی ابن نظم حسن گرفتہ سوی فارس حافظش نام ہند خسرو شیرین سخنان	
سرور کج کلہان خسرو شیرین پیران مردم دیدہ عمدیدہ صاحب نظران تاکے آیم بدرت لغزہ زمان جان مردان محنت عاشقی و دولت خوبی گذران کامی شد و مونس تنہائی خونین جگر		ای شہ تنگ قبا یان مہ زین کمران مزم سینہ بے کینہ آشفست دلان تاکے کافتم پرہت آہ کشان اشکشان گندے کن لبیر عاشق مجبور کہ هست با خیال تو سحر معذرتے سے گفتم

<p>خویش را شهره بعشق دو گران میازم ایانگویند حدیث من و تو بخران</p>	
<p>گفت جامی چو دولت شیفته هست چه کجا که تبلیغ شوے شهره بعشق دو گران</p>	
<p>بروی شاه ابوالقاسم مغزالدوبابنه قدم بر تارک فرقه علم بر طارم کیون کفش در پایو سا علم از مویش قلزم حسن ز قصر قدر او خستی مست این فروزه نک گدای حضرت اویناگر درویش اگر سلطان من پامی اهل من پیش بیرون ز مکان</p>	<p>بیا ایساقی موش بده جام می نشان شهنشاه فلک مسد که زرد از دور سر بد ز رخ آینه دلها لبش طلال مشکها ز باغ جاه او بریت این نگارگون گلشن چو دار و خلق درویشانه با آئین سلطانه تنهای کمال حشش کروم خرد گفتا</p>
<p>ز نظم دلکش جامی سرود نرم او با دادا نواے عشرت باقی نوید عیش و دیدان</p>	
<p>نشسته اند ازین درد مردمان خون مرار سید زورد قوناله برگردون گرفت چشم مراد در خون تپالم خون رسیده بود بید بچشم خویش کنون که در بدم نکند غمزه تو خون افزون جان امید که بکدم نمی قدم بیرون</p>	<p>ز در و تاشده حشمت چو اشک مالگون بد چشم ز گردون رسید چشم ترا مرا تو چشمی ز گردون در چشم منست ز در و اهل نظر پیش ازین تا نی بگوش اگر تو خون نکنی کم بد چشم ای کاش هزار فرس بیرون در تو فرس نیست</p>

<p>سواد گفته جامی فنون هر دو دست دسلی بچشم تو مشکل در آمدن فنون</p>	<p>خواهم از شوقش بجزار و نهادن ازین مه زنده بنزدش خیمه در دسلی زمین جلوه آن شهسوار آخر کشیدش زین گر چنین آرد سپاه بجزار جانم کین چشم خود می بختست بستن از دوری بین خاک از پایشن بچوفا تا از کوشن کین</p>	<p>ترک شهر شوب من میان کشیدم نشین هر کجا منزل کند شب گر تواند آسمان تو سیر عقلم که از مهر تیان سری کشد آن سپاهی را نه بنیم خیزه لشکر گاه شر زارم از دور خدای که سوش میرود کمال دست خواهم از میل سعادت دیده را</p>
<p>کمترین بندگان جامی بیادش در جان هیچکس بیادش نداد از بندگان کمترین</p>	<p>سزمن خاک و او اگر آن کج کله است این نه بت چارده ساله که من چارده است این شکن کوسه شه که شه صد است این که ز خون قره بسته جگر تبه است این نه کم ناله آنان مه که ز بخت سیت این دل خورده بغم باشد آرام که است این قدی رنج کن آخز نه کم از خاک بر است این</p>	<p>نه از راه بر آمدن که افزون نیست این همه حسن ملامت همه لطفست و صبا شده بر سر پیش رسپی جمع ز خوبان نه مرا بستر علیست شب اندر تبه پیلو چو شب از بستر محنت اگر روز نشید سن و دیوانه محنت که بشکاید است بهر است بست بقا دست سر جابیل</p>

<p>آئینه جمال نما سے خدمت این ہرگز نہ گنیتم چو کس است از کجاست این گفتا ب عشق سنگدے قبل است این ای بیوفا بشرح وفا کی روست این زلت و دنا گوے کہ دام بد است این آخزنہ با سنگان درت آشناست این</p>	<p>بنامی رخ کہ مطلع صبح صفاست این کردم بے طیفیل سنگان بر در تو کوے بر سینہ میزوم ز غمت سنگ ہر کہ دید ہرگز نہ کردی از لب خود کام من و زلت و دناست پیش رخم گفتم نقاب بیکانہ وار میگذرسے برگدای خوش</p>
<p>میز در قیب طعنہ بہ جامے سک تو گفت بہ پیش گو کہ ہمدم دیرین است این</p>	
<p>خوش آنکہ میسر شودش روی تو دیدن زمینان کہ شومست نام تو شنیدن آعشتہ بخون پیش تو ہر تھک دیدن دستش ندید با تو درین شیوہ رسیدن وان ہم نتوان پیش تو گستاخ کشیدن خونایہ دن خواہم از بام چکیدن</p>	<p>چند از دگران وصفت جمال تو شنیدن ترجم روم از دست اگر روی تو بینم از اشک خود آموختم اسے مردم دیدن کیک از چہ بزقار بے تیر نہد پاسے مارا نبود تمسخر بجز نالہ و آسے از خون دلم بسکہ رود لعل سے بالاک</p>
<p>جامے کہ بود تا گلے از باغ توجیدین اسے کاش تو اندھے از راہ توجیدین</p>	
<p>طرف کارہ بر شکن تاج سمران خاک کن</p>	<p>برودہ زینغ بر فلکن جا شہ جان چاک کن</p>

<p>نخل سرخاک من اینس و خاکشاک کن لیک اگر نگسلد رشته افتد پاک کن یاد ہنس را سوز یا جگر م چاک کن عقل دلم باز پرس اشک خم پاک کن</p>	<p>خار و خس کوئی دو بہ بگشت از وقت وز خور صید تو نیست این تن چو جان مال و فریاد من بہت ز سوز جگر بر سر پایستم آہم ز فغان و می</p>
<p>مردم بیدار و را ذوق جفا سے تو نیست ہر چہ کنے بعد ازین بادل عنناک کن</p>	
<p>کہ باز شعلہ بر آورد آتش جگر من کہ روز گشت باقیال طلعت سو من بسوزت آتش عشق تو جلا خشک تر من نجدہ گفت برین درد کر میا بر من</p>	<p>مگر وزید نسیمی ز سر سیر من خجستہ باد طلوع تو امی سیر من بہم ز سوز نفس سوخت پیر از تن گریہ بگریہ گفتہ ازین درد مر امان بسوز خود</p>
<p>ز دیدن تو کہ محسوم ماندہ ام کہ ز دوریست کہ چون بری ز لطافت نہانی از نظر من</p>	
<p>سہ کسانہ پامی دل در زلف مشکین کن تلع گامی را پیشنمای ز خود جو سندن کن رشتہ جان از تنم بر کش بدان پیوند کن گوشہ خستہ بحال تا توانی چندن کن ثمرت تلخت آرزو چاشنی از تنہ کن</p>	<p>عاشقان را قوت جان از لعل شکر چندن کن سوخت جام و در تنمای لب شیرین تو گر گشت از دست منظر مان عنان تو ہمائی کی فارغ گذشتن از گرفتاران دل عکس لب بر جام بہاد انکہ خوش نبوش</p>

تقدیر جان نشان کفایت سوگند کن	و عده وصل اردو بی شکر کن بگندی
	مرد و حاجتمند یک دیدار جامی بردت رحمت بر حال درویشان حاجتمند کن
<p>حجتی تر که نه نوبر آسمان بین که جز بر تو تو شکل بود جهان دیدن توان در چاک گریبانم استخوان بین که خبر خیال محالست از آفتابان بین کراست طاقت اندست آن غمان بین چه چرخم شده راب ز کاروان دیدن</p>	<p>ز نعل مرکب بر زمین نشان بین بشب می بود ز آفتاب چهره پیش ز بسکه سینه بناخن ہی کف ز غمت بجست و جو میانش کمر بند ایلی شدم ز دست چو آن غان کشیده سید خوشست دل به ملاقاته روان است</p>
	چنان ز شوق تو جامی گداخت کرد دل او چو سزایم خیال بست توان دیدن
<p>پاس نفسش دار که آخر نفسش این کش واسطه رحمت جاوید بیست این یکذر بسلاست که نه جای پوست این در گوش تو گوئی نعمات بیست این منع دل محنت زدگانا نفس است این انکار فداوه بر زمین خار نفس است این</p>	<p>بیار غمت را نفس باز بیست این بواسطه گوش و زبان پرستش این ای بوالهوس ز معرکه عشق و ملاست از ناله ماقارغی ای صاحب محل از گلشن فیرونه چرخم چه کشاید گاسه که خوامی سمرن زیر قدم کن</p>

<p>عسکریت جامی در مائده لیسر برد یکبار نه گفته که برین در چه کس است این</p>	
<p>شدم بهر تو خاک راه خوبان ز خورشید رخت پر توی نیست گرا نه کو بر جان با نگر کردم هر از هر چه در عالم سکر بود</p>	<p>کیه ز نسیو خرام اسی شاه خوبان فسر و نع عارض چون ماه خوبان حریم سینه منزل گاه خوبان نهادم آن همه در راه خوبان</p>
<p>ز دولت خواهی هست انیکه جامی بود پیوسته دولتخواه خوبان</p>	
<p>چند ز آشوبی فتنه بر آنگیختن خون مرارتی نختی دست من و دانت قاعده عشق صیت شرط محبت کوم از تو بر آنگیختن رخسار زبا و صبا</p>	<p>مست برون تا فتن خون آن نختن گر نه بفرزاک خویش خواهیم آنگیختن از همه بگریختن با غمت آنگیختن بر سر اهل و فاگرد بلا نختن</p>
<p>جامی ازان قید زلف حبت ربانی و آفت مجنون نبود سلسله گیسو نختن</p>	
<p>کشیده بودم از حسن بهر بختی برین ز دیده بسکه نگینهای لعل و یکتا گزنت کین چشم ترا بنده ایم بهر خدا</p>	<p>چو دید روی تو آمد از آسمان زمین گدای تو بهر دو زمین بریر نگین پوش چشم عنایت نسیبگان کین</p>

<p>ز رشک نافرین بر افکند آهوی چین و گرز من نشود با ورت بیا و بین نه جان بجان نه جانان دل بدونه بین</p>	<p>شیم زلف تو شد هدم نسیم شمال ز خود روم چو تو آئی و حال من نبی شتم بیکره عشق گشته مغلس و عود</p>
<p>ببین حقارت جامی که از هوا قدرت بهما کے ہمت او طایریت سدرہ نشین</p>	
<p>ابن منیش را تماشای جمالت فرض عین در میان این دآن کو میمانت بین بین پائی تا سر شیخ شہرت جو با شیدت بین ران تقاضا پیشید وارد داعیا کعبین</p>	<p>ای خورشید رخت تا ماہ بعد المشرقین رو تو چون سہ عیان سہ دہانت بین سجد در گردن عصار کف مصلی بر کف استخوانم شد ز غم صد پارہ و ہر پارہ</p>
<p>غم مسجد کردم از می خانه پیرے فریش گفت یار اینجاست جامی این قشای این این</p>	
<p>نوشته بر سودا او در نامہ اعمال من خواہ شد از کف عاقبت ستر سترہ اقبال من آید رقیب و سید چون سایہ در دنبال من کافا در دلم بلا آن مرغ فارغبال من رفت آنکہ رفتی بر فلک باد قبل و قال من بز خاک رہ رو چو زانست جاہ مال من</p>	<p>زان خطا کرام الکاتبین تا خواہد حال من زمینان کہ با بین چند روز زلفش کشتہ ہر کجا تہناروم تا بینیم آن خورشید را و گلشن عیش ز دلم گم شد نشان جری خاموشی عشقم رہا ہذا ز شید و بحث مجدلی پیش سگان کوی او عالم بر آ آب رو</p>

تواصد کہ گفت آن شکل بر لب جامی تو عذو
 زین قرعہ اقبال شد یک مبارک فال من

والسبحان ہم پاک روحی خداک و نمازین
 اینک کے دکو تو صد جان پاک و نمازین
 از شوق آن بختیستین جا پاک و نمازین
 این بسکہ بر دل بسرم داغت نکاک و نمازین
 گر تو کنی غمخواری از غم چه پاک و نمازین
 ترسم کہ بہر من شوی از دیشہ ناک و نمازین

تو جان پائی سر بسر آیت ناک و نمازین
 پاکان پیرہ رو تو جان اوہ اندر کب تو
 زتی بگلکشت چمن گل دید لطف آن بدن
 گرشہ جلال بیکرم عرقہ بخون کے غم حورم
 دارم ز غم بیارے بیار غم ریا رے
 با آنکہ دردم شد قوی خواہم فنا غم نشو

جامی کہ دار و باتو خوہر گزنا بد از تو رو
 گر خود نہی بر سر قادیخ ہلاک و نمازین

من خود بہ پیران کرد ام دیگر مراد بجز من
 یا ترک دین دل گویا تو گذر زانسو من
 پیش ازین بصفت گل خود دار و من
 رد سکوی بابت اندیشہ از بد گو من
 رحمتی ما ہمنشین چندین حدیث اور من
 چندین فسون لبری تعلیم آن بد بجز من
 بہا ستمائی دگر جا بر سر آن کو من

ای دیدہ بشنو گفت من نظار زہ ان
 اور کز بے نظار زہ ہر کوی آن سے میکنی
 رویش بہن کے باغبان کوی بر از رو خود
 اور بیتہ دل ز رنگوان با لہوش شاسے
 ہم یاد او میں سو دم ہم گفتن غیر و از
 امین تھی بیخ و لے از چشم سورا نگیز تو
 جامی بہان آید سگش از نالہ فریاد تو

<p>آمد براه دیده ز هر خیمه جوس خون ترسم کشد زبانه برون آتش درون درد ذوق را بهین می کنم نسون در دلبری نبوده کسی چون تو درون چون بخت تیره گشت بدین قصه زبون کاین آرزو ز حوصله ما بود برون</p>	<p>دل چتر خیمه شد ز زندگ تو و کنون خواهم که لب به آه کشایم گوی و میگویم از وصال تو با خود فسانا بر خطه دل بغین و گرمی بری خلق دل را بجز عشق بلاست چه فایده هر مکن نفسی که در دوزخی وصل</p>
--	---

در حق جامی آنچه توان مسکین از جفا
 بشکل که عاشق و گرفتار چنین زبون

<p>که خوشی با همه بهین با من شد چنان طبع نازنین با من نوشتی آید که نگین با من باش هر از و نه نشین با من تا شوی ساحتی توین با من</p>	<p>چه کمر بسته بلین با من چه خطا دیده ز من که ترا که بکام تو ز هر باد گران مشک با شمع که گویمت همه عمر تر نهادن انتظار کشم</p>
---	--

گفته از کوسه ما برو چای
 رستم اینک نه دل نه دین با من

<p>پیرانه سر تلافی عهد شباب کن بر یاد لعلش از دوسه جامه زاب کن</p>	<p>صوفی متاع صومعه بهین تر کن رستم ز نشومی بے عشق بری و</p>
---	--

<p>عیب است لالت عشق جو امان بخند بدنام شهر مانده در سوکالتیسم کسب کمال فضل فضولیت کسب مضمی یکیت گرچه صور مختلف فتاد</p>	<p>بوی سفید از می گلگون بکن اے پار ساز صحبت ما اعتبار کن از عاشقان نفعیت عشق اکت کن این نکتہ راقیاس ز جو و حباب کن</p>
--	---

جای حباب پر معان قبلہ دعاست
 ہر چیز کالتاس گئی زان حباب کن

<p>بیادہ سوچن سر و من گزار کن بخون گشت گل از رشک سبزہ بہر خدا گل ست آن کف پاگل بہ پیش او خا پیچہ رستم و خور سینه ام شنگاف چونو کے تلخ تو ام نا امید خواہ گشت بروسے از تو لے لان بر و زوام</p>	<p>بسنبرہ و سمن آری پای رافکار کن کہ یا برہنہ و گر گشت جو یا بر کن بجاک پارہ کہ آزار گل شمار کن جو لادان نہان سن اشکار کن مرا بشوہ شہرین امیدوار کن مرا بخواریم از پیش شہر شمار کن</p>
--	---

نامزد دل کہ زرد تو خون نشد جامی
 خداے ما کہ چنین نالماے زار کن

<p>گس و صالت چنین خواست کن گتہ بر خصم کہ عاشق ز پسہ کس مبتلا کے گتہ</p>	<p>در فراق چہین نکاست کہ من چہرہ زرد من گواست کہ من نے بدنیگونہ مبتلاست کہ من</p>
---	---

<p>نه چنان از درت جدا که من سرو بالا کشید را که من کز دل و دیده عمر باست که من</p>	<p>دل که در نازده جدایی نتست کیست گفتم بر باستی چو توست بے تو هستم میان آتش و آید</p>
<p>گفت جامی که بر دوست باد صبح از میان غاست که من</p>	
<p>می سوخت ز آتش تو دل در دناک من پیونریا می بجگر چاک چاک من دائم سدر استی بجز خوشی باکی من شد نامزدی تیغ وفایت هلاک من</p>	<p>روزیک می شربت فلک آب خاک سر شتر وصال تو گر آمدی بگفت هر چند دل زیاری خود پاک مینیت روزیکه می نوشت قضا آبد اهل</p>
<p>جامی مجوس خوشدلی از مشک در ازل آینه تختد با نعم آ جواب و خاک من</p>	
<p>ببین صد حرف غم بر لحنه از لوح هزار من سگت ز داغها مانده است بر جان و کار من قدر بر کور و ز این سالیان شبهای تار من که طوفان میکند در گریه چشم اشکبار من بر صد داستان غم فروزید با غبار من که شد یکبارگی از کف ز نام انتیاز من</p>	<p>پس ز مردن بجاک من کن غمگسار من بگویی بسکه آه آتشین از دل بر آوزم نه میندکس قرون مهر راتا شرا اگر ناگ فرو آید شبهای کلبه غم بر سرم ز غبار من بجاک من جو بادار بگندای مد پس عمر تورا را شهباز پیش ازین جولان تو کن</p>

	<p>از عشقت مرد مسکین جامی و نامہ عمر اور دل کہ بود افتاد و روزے بیدے بر برگذار من</p>	
<p>چندین جھاکاری مکن باورد مند خویش حیث است کالای بخون لعل مند خویش من ہیہ با دایجا کہ تو سوسر سبند خویش گنبد باغ و جلوہ دہ سرو بلند خویش</p>	<p>ہر چند بی عالمی صید کند خویش چون کشتہ انتم بر پستین آن جہا گرفت آن نغم کہ جان سبند خویش تا کے بخوبی سر کشد سوسری ر بوستان</p>	<p>جامی کہ گفستی کہ گئے چندین مشو حیران او مسکین چور دیت و بد شد غافل ز بند خویش</p>
<p>زیر لب افتاد بالای دامن می نغم و انعی سبحان خویش رشتہ کم مابش کو از پیر من جا کجا و سنگ کردی کو بہن شوق خال او ہنوز از جان من زود تر آئے بدین آتش پیر من</p>	<p>ہر نقطہ خال آن شیرین دامن می گنم زبان خال لب مر محظہ یا کم شد اندر پیر من لائے تنہا آہ عاشق کہ نمودی خانہ سوز حاصل آنہ رفت از مور دہنت سوت جانم ز آتش ہر شک</p>	<p>جامی آن خال سبہ خوش اندازیت خشم مرش در زمین دل فلک</p>
<p>خوشا پیش تو جان سلیم کرد</p>	<p>ہرانا کے ز کشتن ہم کردن</p>	<p>۱۰</p>

<p>بجز درس جفا کسبیم کردن خرد را کے تو ان کفیم کردن مراد سوا سبقت اعلیم کردن جد اباید یکے تقویم کردن تو ان رو زمین پر سیم کردن</p>	<p>معلم چون تو شوخی را انداست و بافت سر عیب در میان نیز گرفت از شش جنت عشق تو سعادتمند کے ماہ رخت را بہار وصل اگر خواہی ز دیدہ</p>
<p>مکو جامی کم است از خس دین کو سے خے راتما کے دین تعظیم کردن</p>	
<p>کافر سوار از سرکش ز خاکساران پیش ازین بہر قدر آئین کن گزار یاران پیش ازین پسند بیداد و ستم بردن گاران پیش ازین یگنہ کہ نبود در راناب سواران پیش ازین</p>	<p>ہم نگار کین محبوب و ستار ان پیش ازین آہنگ تاز و کین کن تاراج عقل و دین کن چند از تو خون دل خورم آخر خدا را بکن باز اسوار کہ بگمرا چو سیرانی سپہ</p>
<p>عمل سبندش جامیا انوس کلا بد بخل پرہ بگذار او میرا ز دیدہ باران پیش ازین</p>	
<p>خط سبوت رتہ اللعالمین تو سہی قامت ہان داری مین پایم از شادی نیاید بر زمین تا نشاندے منگود یا مین</p>	<p>ای ز علت کام جو روح الایین گل لطافت دارد و سرشت در ہم گرگوی از سر کن قدم گرد سبزہ کم نشیند باغبان</p>

<p>بگذرد آہم ز حرم بختین آہوے چشم ترا صید کین</p>	<p>گر نہ بسیم ہفتہ ماہ رخت سما کین کردی تو شیران خشتہ اند</p>
<p>رنجہ در پائے تو جامی ز چشم بہ چو لطمہ خویش در پائے تین</p>	
<p>ترا رسد کہ بازی بحسن روز افزود یکمیت فرقت لیلی و مردن مجنون چو از تو دور قدام چہ جا صبر سکون ترا چو گرد شکر است خط غالیہ گون اگر نہ تیر تو بودے در آن خجستون چہ سو حشمت حشیدہ گنج افزون</p>	<p>تبارک لہذا زین شکل و شیوہ منون چو ز مدگانی عاشق بوصل مویش گمان صبر سکون داشتہ نمود کین ز جان سنجگان نعمت برآمد و ہے قنارہ ز بار غم تو خار و زلف عشق جو باشد تہی خزانہ دل</p>
<p>بہ تیغ مہر جو آن ماہ کشت جامی را چہ جرم پرورش حرم و گردش گردون</p>	
<p>ذرا دور فراق آفتابے سوختن خواہد از آسے دلم ہر دم جانی سوختن چند آخردر تناسے جو اسے سوختن کہ بازی مردن و گاہ از عتابی سوختن بہ چو پرواز ز شمع خانہ تباہے سوختن</p>	<p>اسی فلک کے دل لہ جان بی سوختن گر شوخو رشید رویش باہ عالم جانی صد سلا پیش گفتہ بکہرہ آن لب بچون عشرتی باشد نبرم شمع ز حصار چو تو دل بچو رشید چلتابی گو کہن سبکے</p>

دفتریے بر باد و اون با کتابی سوختن	از جنوں عشقتا عشقوہ ارباب علم
سوخت جامی ر دل در حتم نکرو آن کتاب مست را آخر صباک ست از کتابی سوختن	
ہم خیال تو ما بہ ز وصال دگران نگذارم کہ در آئی بخیاں دگران کے بود و جسم شاہ مجال دگران کہ بدن نتوانیم بیاں دگران حالی ما گوش کنی بہ کہ مجال دگران شکلب تر نہ کنم زاب زلال دگران	من از فکر او چه بینم بجمال دگران غیر تم بر تو خیانت کرد دست دگران ہر چه جز دوست برون میکنم از خلوت دگران نی بر دنامہ اوردیدہ و مار و دروغ دگران بخیالات رقیبان چه نمی سمع دگران روز و شب تشہ جگر خاک ثرت بوشہ تم
حال جامی ز غمت زار و تیر و سنگدے میکشانی نظر لطف کجاں دگران	
با غمت جان بلا فرسودہ ہمدم ہمچنان ملکت دل سلطان عشقت را مسلم ہمچنان وان جراحت سرئی آرد فرا ہمچنان در حریم خلوت خاموس تو محرم ہمچنان	آدم در دل اساس عشق محکم ہمچنان از سپاہ بجز تو سمورہ عمرم خراب از تم تیغ غمزد را صدرہ بہ بیکان دوستی سوخت جان بیاں داغ حرمان تو
عشقبازان یک بیک رسم صلاح آرد پیش جامی بے صبر و دل رسوا عالم ہمچنان	

برافکن برقع از رخسار و قدر مهر و زلفش	برون ایسوار شوخ و قلب صید سپه بشکن
تراشد لشکر و لاس سپاه بادشهر بشکن	گرمی کشور جانما سلطانی علم برکش
شکست حال باجونی تر زلف سپه بشکن	کشاد کار ما خواهی لب شکر نشان بکشا
پوشان عاریض بازار را در هر شب بشکن	بجین خجیش ناز و مهر از بهر خدا ای مه
که فرودش که دامن کش طرف کل بشکن	مرا آن شکل تلاش از گشت سنجید ایم
بزن چو گان چون کوبش سبک گشته بشکن	سرم خود را بر این پشت با کوی نو سگ

ز بهام نعل او جامی ازین پس باز گو رفقی
 اساس ز بد شیخ و عهد پیر خالقه بشکن

کعبه چو گان حواله کن بمن جانما ز من برینا	مشو سنگین و لمان چو گان بان چند
که سرگردان از کوم درین سندان مسکین	نظر رکوبی واری ایقدر گدایی نیند
مران بوسه دآزار گیر دآن تن بیمن	مزن چو گان و انگار گردوان گفت زن
چو با این عشوه دستان کنی چو گان زین	مرا ز جنگ فلک خواهر پیامر کبیتا نند
فرود آن خطه بر دیده گریان من نشین	چه تازی هر طرفت سنجید از بهر آشایش
آوان گردست خورشید جهان فرودمان	دل جامه شد آن رخ بر خوی بندار

بند از از نظر جانما چنین یکبار جامی
 که هم دل در سر و کار تو کرد آن بتلا هم

شکر گفتار و شیرین لب سخن خارا و سخن	کجا باشد چنان شوخی که با در و کند ز کن
-------------------------------------	--

۴۱۲